

Kmetijske raznoterosti.

Varstvo živalij pri Slovencih. Letos se bode vršil najednaki mejnarodni kongres za varstvo živalij v Bernu pod pokroviteljstvom švicarske vlade. Kot tretja točka programa je postavljena: Razprava o varstvu živalij pri južnih Slovanih. To razpravo bode predložil kongresu tajnik društva za varstvo živalij v Zagrebu gosp. konzul dr. Dragotin Čech. Vsled tega prosi duhovščino, učitelje, prijatelje živalij in pisatelje, da mu priobčijo v slovenskem ali nemškem jeziku vse, kar jim je znanega v tem pogledu n. pr. kako pazi slovenski narod na svoje domače živali, kako postopa z njimi, katere so mu bolj priljubljene, katere menj, posebno pa kako ravna s pticami pevkami, da bode imenovani gospod zamogel v svoji razpravi omeniti tudi delavnosti slovenskega naroda v tem oziru. Pisma naj se pošiljajo z naslovom: Konzul dr. Dragotin Čech, Meduličeva ulica št. 22. v Zagrebu. Vsi oni Slovenci, ki bodo tako prijazni ter s kakšnim koli literarnim prispevkom pripomogli, da se čim bolj seznanijo širni krogi s kulturnim življenjem Slovencev, se bodo v razpravi imenoma navedli.

Poučni in zabavni del.

Deset let v Ameriki.

(Iz osebnih spominov Rusa P. Tverskega.)

IV.

(Dalje.)

Amerikanci so jako bogat narod, veliko kapitala išče mesto, kje bi se naložil in zaradi tega je konkurenca v vseh tovarniških predmetih silno velika. Jednega ali drugega blaga se izdeluje preveč, ne more se prodati, ker ne prihaja dosti naročil. Glavna skrb vsacega tovarnarja je, kje in kako bi prodal svoje blago. Delavci so dragi, plačati jih je treba vsako soboto. Sedaj je ni države v Ameriki, da ne bi bilo zakona, da se morajo delavci popolnoma plačati vsaj dvakrat na mesec. Če se blago sproti ne proda, treba je v vsem dvojnega ali trojnega kapitala, da se more nadaljevati delo.

Tukaj posrednik reši tovarnarja. Vsi posredniki so jako bogati ljudje, ki morejo rešiti tovarnarja v težavnem času. Ponudijo se navadno v težavnem času, ko denarja manjka in ga posebno potrebuje industrija. Tak posrednik kupi od tovarnarja navadno vse blago, kupi jo po svoji ceni in potem ima navadno dolgo tovarnarja v svojih rokah. Ukazuje mu, kaj naj se dela, kdaj naj se več ali manj dela, kdaj naj se delo popolnoma ustavi za nekaj časa. Kaki mlinar v Minnepoliji, ali volneni tovarnar v Ohaii, lesni industrijec v Alabani je popolnoma in brezpogojno odvisen od kakega posrednika v Aziji in Avstriji ali Južni Ameriki in je orodje sukanje, vsesvetnega trgovišča in njega glavnih vratil.

Samo po sebi se razume, da si posrednik na vso moč prizadeva razširiti svojo trgovino, sredstev ima veliko, in rabi vse mogoče zvijače, da hitreje in bolje proda po ceni pridobljeno blago. Ogromne svote denarja tratijo se na razglase vsake vrste. Nikjer na

svetu ni toliko časopisov, kateri v največ slučajih niso drugzega, kakor listi za razglase, naročnina je tako skoro nič ne stane; polovico ali po dve tretjini gre pa kar zastonj mej svet, vse stroške plačajo razglasi. Razen časopisnih razglasov je cela vrsta drugih načinov za razglaševanje. Ograje, zadnji zidovi poslopij, pogosto tudi strehe, vse je pokrito z reklamami. Mnoge trgovske tvrdke imajo poseben oddelek za razglaševanje, ki stane na desetine tisoč dolarjev na leto. Državna pošta je kar zavaljena z okrožnicami, reklamami in knjižicami teh podjetnih slovstvenikov. Jako pogosto se na javnih mestih postavijo deske in prostor na njih se drago prodaje. V omnibusih, tramvajskih in električnih vagonih, na železniških postajah so vse stene in bruni olepšani s takimi razglasi, včasih v bogatih okvirih in z lepimi barvami in velikimi črkami i. t. d. Pred kakimi dvema meseci se je na dražbi prodala pravica za jedno leto nabijati reklame na stenah visečega mostu glavnega vhoda v newjorško postajo čez Ist-River in je nek podjeten posrednik za trgovino z milom za to pravico dal 17.000 dolarjev. Naposled so nekateri bistrumni spekulanti prišli na misel, ako najmejo posebne vagone, katerih vnanje stene dajo popisati s pohvalami njih blaga in jih odpravijo na potovanje po vseh Zjedinjenih državah.

Najdražji, najbolj razširjeni, in najneprijetnejši način objavljenja je razpošiljanje posebnih ljudij, katere tukaj imenujemo bobnarji (drummer). To so spretni, zgovorni, zviti mladi ljudje, navadno gizdalinsko oblečeni, s prikupljivim vedenjem, precej prebrisani in bahati. Tak bobnar ima seboj ogromne kovčke z vzorci blaga, katero prodaja, včasih on jemlje blago na račun in ga prodaja za dobiček, bolj pogosto pa dela za gotovo plačo, pri čemur mu gospodar plačuje tudi stroške. Tak večnopotujoči mladeneč obhodi po tri tisoč trgovin na leto in še več. Spretni dobivajo na leto po pet tisoč, in posebno odlikujoči pa tudi po petnajst tičoč dolarjev na leto. Poznam več trgovinskih hiš, ki imajo po deset, tudi po petnajst taci trgovskih potovalcev, poznam kaci deset zavodov, ki plačajo za objavljenja vsake vrste, mej drugim tudi za bobnarje, po več kakor sto tisoč dolarjev na leto.

Samo po sebi se razume, da vse te stroške popolnoma poplačajo tisti, ki blago potrebujejo. Ti nesrečneži niti slutijo ne, da na svoj račun vzdržujejo tako strašno armado, dvakrat ali trikrat večjo, kakor katera koli si bodi vojna v Evropi, da morajo plačati pogosto po deset ali petnajstkrat dražje, kakor je blago zares vredno.

V poslednjih desetih letih, zlasti prav zadnji čas, jako mnoge panoge industrije in trgovine teže po neki občni organizaciji, k pespeševanju svojih koristij po ogromnih monopolih. Znamenita Standard Oil Company, katere dandanes brezpogojno ovlađuje ne le trgovino temveč tudi proizvajanje vsakovrstnih olj